

Мичуринск : МичГАУ, 2010. С. 323-327.

3. Драгавцева И.А., Запорожец Н.М. Управление продуктивностью плодовых культур на основе математического моделирования в различных экологических условиях юга России. *Новации и эффективность производственных процессов в плодоводстве*. Краснодар, 2005. Т.1. С.14–21.

4. Драгавцева И.А и др. Адаптация культуры персика к условиям выращивания на юге России. *Садоводство и виноградарство*. 2014. № 6. С. 35–40.

5. Дунаєва Л.І. Урожайність сортів абрикоса (*Armenaca vulgars Lam.*) в умовах південного Степу України. *Наукові праці інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків*. Київ, 2013. Вип. 17 (т. II). С. 221–224.

Тригуб Олег

канд. с.-г. наук, ст.н.сп., вчений секретар
Устимівська дослідна станція рослинництва
с. Устимівка, Полтавська обл., Україна

МОРФО-БІОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ ГРЕЧКИ УСТИМІВСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Устимівська дослідна станція рослинництва, як складова частина Системи генетичних ресурсів рослин України, є утримувачем та зберігачем колекцій 136 культур загальним обсягом понад 30,2 тис. зразків. Серед яких 1632 зразки колекції гречки. Генофонд гречки представлений матеріалом різного еколого-географічного походження із 23 країн світу. За походженням це селекційні сорти різних років та установ, сорти та форми народної селекції, зібрані в результаті експедиційних зборів починаючи із 20-х років минулого століття, а також крім зразків гречки звичайно (їстівної) *Fagopyrum esculentum* Moetch. матеріал гречки татарської (*F. tataricum* Gaertn.), багаторічної (*F. cymosum* Meissn.) та гігантської (*F. giganteum* Krotov) [1].

Таке видове і сортове різноманіття та екологічне походження генофонду передбачає наявність значних генетичних відмінностей та широкого поліморфізму у рослинного матеріалу гречки колекції дослідної станції. За більш ніж 60 річний період роботи з колекцією, було досліджено колекційний матеріал за комплексом господарських та селекційно-цінних ознак, визначено його параметри стійкості до дії абіотичних чинників середовища польовими та лабораторними методами, описано рослинний матеріал за характером та величиною прояву ознак і характеристик.

Вивчення та опис колекційного матеріалу дозволив провести скринінг найбільш цінних генотипів, а також виділити унікальний генофонд з маркерними ознаками за морфологічною будовою рослини та біологічними її характеристиками.

Основою для оцінки та розподілу зразків є вимоги класифікатора. Відповідно до градацій "Широкого уніфікованого класифікатора Роду Гречки (*Fagopyrum* Mill.)" [2] за морфологічними ознаками у колекції дослідної станції є різноманіття рослин за типом рослини – плоідністю (диплоїди і тетраплоїди), типом гілкування, ступенем гіллястості (від відсутності гілкування до 7 і більше гілок на рослині), ступенем облистяності (від

дуже низької (<20 шт.) до дуже сильної (>80 шт.)), кількості суцвіть на рослині (від дуже малої (≤15 шт.) до дуже великої (≥91 шт.)); сходів – за забарвленням та формою сходів і їх розміром; стебла – за довжиною (від дуже малої (≤80 см) до дуже великої (≥140 см)), товщиною (від дуже малої (≤0,3 см) до дуже великої (≥1,1 см)), довжиною та товщиною нижнього міжвузля, формою та забарвленням стебла, довжиною зони галузнення (від дуже малої (≤30,0 см) до дуже великої (>45,0 см)), довжиною зони плодоутворення (від дуже малої (≤50,0 см) до дуже великої (>65,0 см)), висотою прикріплення нижньої гілки (від дуже низької (≤5,0 см) до дуже високої (>20,1 см)), висотою прикріплення нижньої гілки (від дуже низької (≤20,0 см) до дуже високої (≥50,1 см)), кількістю міжвузлів та наявністю фасціації, тощо; листка – за формою та розміром і забарвленням, формою поверхні, інтенсивністю жилкування і забарвленням жилок, параметрами черешка; суцвіття верхівкового – за формою та розміром, кількістю елементарних суцвіть (від дуже малої (≤7 шт.) до дуже великої (≥14 шт.)) та ін.; суцвіття бокового – за формою та розміром, формою китиці та її щільністю; квітки – за кольором, формою та величиною, відвідуваністю комахами та ароматом, тощо; плоду – за типом (крилатий, безкрилий), формою і забарвленням, наявністю малюнку та його характеру, розміром за довжиною і шириною, формою його верхівки, ребер, граней, основи, кольором насінневої оболонки, характеристиками плодоніжки (формою, довжиною та товщиною). За біологічними властивостями колекція вміщує матеріал що розрізняється: за тривалістю вегетаційного періоду – за групами стиглості (від дуже скоростиглих (≤65 діб) до пізньостиглих (≥96 діб)) та дружністю досягання (від подовженого (31-50%) до дуже дружного (>90%)); за реакціями на умови середовища – стійкістю до низьких і високих температур, до посухи та вилягання і опадання плодів (від дуже низької (>25%) до дуже високої (<10%).

Результати вивчення та опису колекційного матеріалу є основою для створення спеціальних колекцій за різними напрямками використання. Протягом останніх 10 років на дослідній станції створено із реєстрацією в Національному центрі генетичних ресурсів рослин України 4 ознакові колекції генофонду гречки (за урожайністю та крупноплідністю (69 зразків з 4 країн) [3], за продуктивністю, посухостійкістю та жаровитривалістю (62 зразки з 4 країн) [4], за придатністю до механізованого вирощування (107 зразків з 6 країн) [5], за ознаками відмінності (62 зразків з 5 країн) [6]). Як підсумок вивчення зразків колекції в 2015 році створено серцевинну колекцію генофонду гречки їстівної (121 зразок з 8 країн) [7]. Колекція репрезентує вид *F. esculentum* Moench., підвид subsp. *esculentum* і два різновиди var. *racemosum* (Stolet.) Romanova O. та var. *esculentum*. До колекції входять селекційні сорти – 80, місцеві сорти та форми – 33, селекційні лінії – 3, синтетичні популяції – 5. Вона описує 90 ознак та містить 380 градацій з визначенням сортів еталонів по кожній із них. Кожний із 121 зразка вказаного в колекції має опис родоводів (для місцевих сортів та форм – дату збору).

Крім створених спеціальних колекцій, в процесі вивчення було виділено, вивчено, описано та передано на реєстрацію до Національного центру генетичних ресурсів рослин України унікальні зразки генофонду, які вирізнялися певними характеристиками морфологічної будови рослин, що поєднувалися із підвищеними параметрами селекційно-важливих ознак продуктивності, скоростиглості, дружності досягання, якості зерна та ін.

Список використаних джерел

1. Тригуб О. Формування та ведення колекції генетичних ресурсів рослин роду Гречки (*Fagopyrum* Mill.). Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. Вінниця :

ФОП Корзун. 2016. №1 (30). С. 45–49.

2. Тригуб О.В., Харченко Ю.В., Рябчун В.К., Григоращенко Л.В., Докукіна К.І. Широкий уніфікований класифікатор роду Гречки (*Fagopyrum* Mill.). Устимівка, 2013. 56 с.

3. Свідоцтво про реєстрацію колекції генофонду рослин в Україні №52 від 28 жовтня 2008 року (ознакова колекція генофонду гречки за урожайністю та крупноплідністю). Автор: Тригуб О.В.

4. Свідоцтво про реєстрацію колекції генофонду рослин в Україні №117 від 31 жовтня 2011 року (ознакова колекція генофонду гречки за продуктивністю, посухостійкістю та жаровитривалістю). Автор: Тригуб О.В.

5. Свідоцтво про реєстрацію колекції генофонду рослин в Україні №157 від 17 грудня 2013 року (ознакова колекція генофонду гречки їстівної за придатністю до механізованого вирощування). Автор: Тригуб О.В.

6. Свідоцтво про реєстрацію колекції генофонду рослин в Україні №248 від 07 листопада 2017 року (ознакова колекція генофонду гречки їстівної за ознаками відмінностей). Автори: Тригуб О.В., Харченко Ю.В.

7. Свідоцтво про реєстрацію колекції генофонду рослин в Україні №195 від 27 листопада 2015 року (серцевинна колекція генофонду гречки їстівної – 121 зразок з 8 країн). Автор : Тригуб О.В.

Федорук Інна

аспірантка

Науковий керівник: д.с.-г.н., професор Бахмат О.М.

Подільський державний аграрно-технічний університет

Кам'янець-Подільський, Україна

ФОРМУВАННЯ СОРТОВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ЗЕРНА СОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ

У сьогоднішній час багато господарств використовують сучасні технології вирощування сільськогосподарських культур, що підвищує врожайність, поліпшує якість продукції та робить галузь рослинництва рентабельною.

Сучасні технології – це високопродуктивна та ресурсоощадна лінійка машин придатних для якісного обробітку ґрунту, що забезпечують формування насінневого ложа на точно задану глибину, розпушуючи при цьому верхній покривний шар ґрунту із сформованою системою капілярів; це сівалки точного висіву, спроможні рівномірно висіяти конкретну норму висіву на задану глибину; це високопродуктивні обприскувачі, що максимально швидко здатні захистити посіви; це збиральні комбайни, що максимально швидко з найменшими втратами збирають вирощений врожай [1, 3].

Дослід проводився на полі №2 сільськогосподарського господарства ТОВ «Гарант» Кам'янець-Подільського району Хмельницької області.

Попередником була соя. Після збирання попередника проводили лушення стерні на глибину 22 см через три тижні провели повторне лушення на глибину 22 см. Через